

Sammendrag:

Hva bør stortingsmeldingen inneholde?

Stortingsmeldingen må etter vårt syn være en veileder i ulike former for kulturbasert næringsliv og til utviklingen av samarbeid mellom kultur og næring. Den må både skape muligheter gjennom virkemiddelbruk, være styrende i forhold til negative konsekvenser og bidra til å skape møteplasser mellom potensielle samarbeidsparter.

Den bør også inneholde et historisk tilbakeblikk, for å vise de endringer som nå muliggjør en slik satsing. Det er også viktig å definere begreper, og grundig drøfte ulike problemstillinger knyttet til temaet.

Meldingen må skape og legge til rette for:

- **Møteplasser mellom kultur og næring.**
 - Dette bør gjøres ved etablering av studier.
 - Ved å skape konferanser og andre møteplasser.
 - Ved å bruke Innovasjon Norge i virkemiddelbruken.
 - Fokusere på og legge til rette for samlokalisering.
 - Støtte til informasjonsarbeid og markedsføring av kulturaktiviteter opp mot næringslivet, og av tiltak som skaper møteplasser. Internett kan være et viktig samlingspunkt, men det krever god markedsføring av nettstedene.
- **Partnerskapsavtaler mellom kultur og næring**
- **Nettverksbygging**
- **Merkevarebygging.** Kultur kan være og brukes som merkevarebygging både i næringslivet og i samfunnsbyggingen. Vårt eget Skulpturlandskap Nordland er eksempel på dette. (Se tidsskriftet Plan nr. 4/2004)
- **Stedsutvikling.**
- **Sterke regioner som kan være brobygger, iverksetter og samarbeidspart, og ved det legge til rette for en slik satsing i hele regionen.**

Begrensninger:

Det er viktig at satsingen bærer i seg et bærekraftig konsept, slik at en tar vare på det lokale og frivillige kulturliv, naturen og tar hensyn til begrensningene satsingen har mellom annet der markedet ikke er stort nok til etableringen av omfattende kulturbasert næringsliv og/ eller samarbeid mellom kultur og næring.

Nordland fylkeskommune sin videre rolle: Nordland fylkeskommune bidrar gjerne i det videre arbeidet og ønsker å bli et foregangsfylke på dette området. Vi mener at den regionale utviklingsaktøren må ha en sentral rolle i utviklingen av vellykkede samarbeid innen dette feltet. Nordland Fylkeskommune har et godt og tett nettverk innen både kultur og næring. Det gjør at vi kan være en god brobygger mellom ulike aktører, skape møteplasser og være budbringer for statlige målsettinger. Om mulig ønsker vi å bli pilotfylke og anser utviklingen av m.a. følgende prosjekt som aktuelle:

- **Kunstneriske forstyrrelser.**
- **Skulpturlandskap Nordland**
- **Arkiv, Å ta vare på en historie.**
- **Ulike stedsutviklingsprosjekt.**

Nordland Fylkeskommune sin vurdering:

Innledende del:

Nordland fylkeskommune mener meldingen bør inneholde en innledende del som drøfter og viser endringer som gjør denne satsingen mulig. Det er her også viktig å definere begreper, avgrense omfanget av meldingen og sette satsingen inn i et helhetlig perspektiv.

Historisk tilbakeblikk:

Historisk sett kan en si at Kulturlivet lenge har stått i opposisjon til kommersielle krefter i samfunnet. Samtidig har mange definert kultur og kulturuttrykk som fjernt og unyttig i kommersielle interesser.

Dette har nå endret seg. Noe som mellom annet blir vist gjennom denne stortingsmeldingen. Vi mener derfor at det er viktig å gjennom en historisk drøfting vise disse endringene. Kanskje ender vi da opp med at et samarbeid mellom kultur og næring og definisjonen og fremveksten av et kulturbasert næringsliv er en vinn - vinn situasjon for mange parter.

Kultur bidrar som en del av samfunnsutviklingen:

Nordland Fylkeskommune mener det er viktig å integrere satsing på kultur som en del i en helhetlig samfunnsbygging/ utvikling. Skal et samfunn fungerer og være attraktivt i dag trenger det et godt og bredt kulturtilbud. Like fullt som en trenger et aktiv næringsliv, arbeidsplasser, skoler og barnehager og gode helsetilbud.

Denne stortingsmeldingen kan bidra til en slik utvikling om en velger å likestille næring og kultur som to naturlige behov i samfunnsutviklingen.

Vi skrev i starten om en historisk utvikling innen kulturlivet, der en nå er mer åpen for tette bånd mellom kultur og næring.

Næringslivet har og må videre også gå i en slik skole. Dagens næringslivsaktører kan helt sikkert bli bedre til å se alle de ulike mulighetene som ligger i ett samarbeid med kulturlivet.

En større forståelse for at kultur og næring må gå hånd i hånd vil bidra til å øke satsingen på kultur, og bevisstgjøre næringslivet på kulturlivets rolle i samfunnsutviklingen.

Definisjoner og drøfting av roller:

For å klargjøre ulike begrep og roller mener Nordland fylkeskommune at det er viktig å definere disse i en stortingsmelding. Som Dere antyder i Deres invitasjon finnes det mange roller i dagens kulturliv i Norge. Disse kan i tillegg ha flere og ulike roller i et samarbeid og som en del av næringslivet. En kunstner kan for eksempel både drive næringsdrivende, motta donasjoner og stipend, være sponsorobjekt, delta i samarbeid og partnerskap.

Kultur som næring: At kultur er næring ser vi i større og større grad. Det er viktig å definere de ulike rollene en kulturaktør kan ha i næringslivet. Dette både for å bevisstgjøre kulturaktører en slik rolle, gjøre publikum og potensielle samarbeidsparter oppmerksom på kultur som vare og gjøre næringslivet oppmerksom på en spennende, kreativ og nyskapende arena.

Kultur og næring i samarbeid:

Det er også viktig å definere ulike former for samarbeid mellom kultur og næring. Det har i de siste tiårene vokst frem ulike former for samarbeid mellom kultur og næring. Disse har ulike funksjoner og er til ulik nytte for deltakerne. Vi mener derfor en klar definisjon og drøfting av begrepene er viktig.

Som eksempel nevner vi:

Begrep	Definisjon	Rollesituasjon
• Donasjoner	Donasjoner/ stipend og lignende blir ofte gitt fra næringslivet og det offentlige uten at bidragsyter berekner en direkte gevinst av støtten.	Rollene er her klart atskilt. Vi har en giver og en mottaker. Skillet mellom kultur og næring kan være stor og direkte samarbeid er ikke nødvendig.
• Sponsing	Ved sponsing bidrar også næringslivet med midler, men i dette tilfellet får en noe igjen. Ofte i form av reklame og markedsføring.	Rollene her bærer også preg av giver og mottaker, men er i større grad dualistisk i sin form. Mottaker gir tilbake ved å bære fram et budskap på vegne av giver.
• Samarbeid	Videre kan en inngå konkret samarbeid, der en etablerer kontakt og utvikler produktet etc. gjennom samarbeid.	Dette innebærer mer likestilte roller, der en har gjensidig nytte av værandre sin kunnskap.
• Partnerskap	Partnerskapet innebærer slik vi ser det, et kontraktsfestet samarbeid der gjensidighet er sentralt.	Rollene her er likestilte og partene jobber i felleskap mot definerte mål. Mange kunstnere får i disse dager oppleve en slik rolle i samarbeid med det offentlige i ulike prosjekt i den Kulturelle skolesekken.
• Kultur som næring	Kultur er ofte næring i seg selv.	Rollene her er mange og det er viktig å definere og drøfte disse. Vi mener også det er viktig å drøfte hvilke positive og negative konsekvenser disse ulike rollene utgjør i seg selv og i hvilken grad disse bidrar til å endre andre deler av kulturlivet.

• Næring som kunde i kulturbasert næringsliv.	Et eksempel er næringslivet som kunde for kulturaktører, som da blir å rekne som næringsaktører.	Rollene her blir direkte kjøper vs selger, men har mange ulike former: • En kunstner selger sitt kunstverk• En kulturarbeider bidrar i personalarbeidet i en bedrift.• En kulturarbeider selger opplevelser (Både natur og kulturoopl.)
• Interne tjenester innad på kulturarenaen.	I et kommersielt kulturmiljø vil en finne en rekke ulike aktører som er gjensidig avhengig av hverandres marked. Disse utgjør etter hvert en stor del av det aktive kulturliv og viser oss lettest at det er i ferd med å etableres et profesjonelt og kommersielt marked innad på kulturarenaen.	Det profesjonelle scenen, trenger profesjonelle artister, som bruker impresario og trenger gode lyd og lysfolk. Disse bruker profesjonelle markedsførere og så videre.

Meldingen bør drøfte de ulike kulturuttrykkene sine ulike muligheter og roller.

I en slik satsing vil vi alltid finne en del roller og muligheter som gjelder alle. Stortingsmeldingen må vise og å legge til rette for slike situasjoner.

Samtidig vil vi se at de ulike kulturformene har og vil ha ulike muligheter og ulike roller i et næringsmarked. Tradisjoner og potensielt marked er viktig i dette bildet.

Eksempel på kulturformer som bør drøftes er:

• Bildende kunstnere• Musikere• Dans• Litteratur• Artister• Sceneutøvere• Arkitekter• Museum• Historikere	• Film• Tradisjonsrettet kultur (mat, bygging, dans og musikk osv.)• Naturbasert næringsliv• Arkiver (se Å ta vare på historier.)• Festivaler• Kulturbasert reiseliv• m. fl.

Muligheter:

Nordland Fylkeskommune mener at feltet kultur og næring bærer i seg svært mange muligheter, og har et ubrukt potensiale som er viktig å legge til rette for. Vi håper denne stortingsmeldingen vil være starten på et nytt og spennende nybrottsarbeid.

Næringslivet:

For næringslivet er kulturarenaen etter vårt syn i stor grad en ubrukt ressurs.

Tendensen de siste årene har vært en utvikling av kommersielle kulturtilbud, særlig på større steder. Det er på mange måter etablert en kulturindustri med kommersielle mål. Denne er voksende og utgjør etter hvert et stort antall arbeidsplasser.

En annen sektor er det "ordinære" næringslivets nytte av kulturaktiviteter. Denne har mange former og må drøftes. Vi ser da for oss alt fra tradisjonelle bruksformer som kulturinnslag og kjøp av kulturuttrykk til å bruke kultur i organisasjonsbyggingen og merkevarebyggingen. Kreativitet og mangfold er viktig stikkord i dette. Derfor må meldingen være åpen for mange former for samarbeid og prosjekt.

Det er også viktig at næringslivet ser verdien av kulturaktiviteter og uttrykk som de ikke direkte har nytte av. Vi ser på kultur som en sentral del av stedsutviklingen og mener at næringslivet indirekte har nytte av et kvalitativt godt og aktivt kulturliv. Helhetlig stedsutvikling er i dag et viktig ansvar. Næringsliv, offentlige aktører og frivillige må gå sammen i dette arbeidet og i felleskap både bygge gode lokalsamfunn og gode bo, arbeids og serviceregioner.

Kultur:

For kulturaktørene utgjør også dette et nytt og i stor grad et ubrukt marked. Vi tror det er viktig å bygge opp kompetanse som kan bidra til en positiv utvikling av dette potensialet. Meldingen bør både gjøre den enkelte utøver kompetent til å inngå i ulike samarbeid, men vi ser også for oss at andre i mange tilfeller må bistå som rådgiver og brobygger.

Det offentlige: Det offentlige utgjør en stor ressurs i framdriften av en satsing som dette.

Som brobygger: Det offentlig kan i svært mange tilfeller være en god og nøytral brobygger mellom interessegrupper. Vi kan formidle nettverk, veilede i utformingen av avtaler og være diplomat om det skulle trenge.

Som kulturaktør: Mange kulturutøvere er engasjert i det offentlige apparat. Dette utgjør en ressurs for andre som kan inngå samarbeid med disse. Det offentliges apparat kan tjene næringslivet i mange sammenhenger som en del av prosjekt- og stedutviklinger.

Vi mener også at det offentlige ved å iverksette ulike prosjekt kan legge til rette for fremtidig samarbeid kultur og næring. Skulpturlandskap Nordland er ett eksempel på dette. Denne parken, som startet som et kulturprosjekt, er nå en viktig del av merkevaren Nordland og stedsutviklingen der de er etablert. De utgjør et ubrukt

potensiale i reiselivssammenheng. I utviklingen av et reiselivbasert kulturtiltak kan dette brukes som godt et eksempel på samarbeid mellom det offentlige og næringslivet.

Som kjøper av kulturelle tjenester: Det offentlige opptreer også som kjøper av kulturtenester. Dette er viktig for mange profesjonelle aktører i et margnalt marked.

Som kompetansesenter: Mange offentlige aktører har allerede høy kompetanse innen både næring, kultur og samarbeidsprosjekt. Dette må brukes i en utvikling av samarbeid kultur og næring.

Stor forskjell på by, tettsted og bygd.

Vårt mål har i en årrekke vært å gi alle innbyggerne i Nordland høy livskvalitet. Gode kulturtilbud har vært en viktig del av dette. Vi mener at det offentlige har og vil spille en viktig rolle for å nå et slikt mål. Det er ikke marked for en omfattende utvikling av kultur og næringsrelaterte samarbeid i mindre byer, tettsteder og ikke minst på mindre steder. Dette er viktig å ta med i denne stortingsmeldingen.

Vi vil se at noen former for kulturbasert næringsliv kan vokse fram også på mindre steder, men det vil ikke kunne gi innbyggerne et bredt og allsidig kulturtilbud.

Eksempel på dette er kultur- og natur aktiviteter knyttet til reiseliv. Dette er et viktig satsingsfelt som vi mener det må satses mye på. Vi vet at svært mange tilreisende besøker landet vårt, og kanskje særlig vår landsdel for å oppleve flott natur. Men vi vet også at dette kan bygges videre, både med mer satsing på slikt reiseliv alene, men også ved et samarbeid mellom naturbasert og kulturbasert reiseliv.

Kultur er blitt et varemerke innen reiseliv. Dette potensialet har vi ikke brukt godt nok til nå, og vi trenger en satsing på dette.

Vi tror at kvalitet vil spille en sentral rolle i dette. Det må derfor legges til rette for gode kulturopplevelser i hele landet, som både kan gi lokalbefolkningen et bedre tilbud og som er attraktivt for de som vurderer å besøke landet vårt.

Stedsutvikling:

Kultur har en svært viktig funksjon i den lokale stedsutvikling. Gode steder å bo, er en forutsetning for tilgang på arbeidskraft. Det skaper også bærekraftige samfunn. Kultur og næringsutvikling kan i en slik kontekst inngå en rekke symbioser med et felles mål- god samfunnsutvikling.

Møteplasser:

Nordland fylkeskommune mener det vil være en forutsetning å skape gode og nye møteplasser mellom ulike aktører i tiden som kommer. Dette kan gjøres på mange måter: vi nevner:

Konferanser

Økonomisk støtte til slike arenaer

Kurs

Samlokaliseringer

Bruke det offentlige som brobygger

Aktiv markedsføring gjennom media

Nettsteder

Begrensninger:

En satsing på kultur og næring bærer i seg mange muligheter, men det finnes også fallgruver som det er viktig å unngå.

Bærekraftig utvikling:

Det er viktig at en slik satsing har et langsiktig perspektiv i seg. Den må også ivareta kulturminner, naturen vår og det lokale kulturliv. Kvalitet på tilbudene vi gir er svært viktig, slik at vi ikke etablerer en billig "plastikkultur" med kun kommersielle interesser. For kultur bærer i seg også andre verdier enn de kommersielle. Vi må også ta vare på og legge til rette for disse interessene. Det er disse som er bærebjelken i norsk kulturliv, og som gjør kultur aktuell som vare, objekt og interessefelt for næringslivet.

Vår mening er også at kulturkonsumentene i større grad nå er bevisst kvaliteten på de kulturaktiviteter de oppsøker. Dette stiller krav til tilbyder. Det finnes ingen snarveier lenger. Alle har gjennom medier og andre kanaler lettere tilgang til kultur av høy kvalitet og stiller da også større krav til opplevelser de oppsøker. Om en bruker et sosiologisk faguttrykk på dette, kan en si at den allmenne kulturelle kapital er høyere i dag en tidligere.

En satsing på kultur og næring, må derfor etter vårt syn også være en satsing på kultur. For det er ofte disse ikke kommersielle kulturytringene som bringer utviklingen av både kulturen og samfunnet videre. Historien forteller oss også at utrykk som ikke blir verdsatt i sin nåtid, senere blir sett på som skatter av ypperste klasse.

Hvordan vil en slik satsing påvirke det frivillige Kultur- Norge?

Dette er et viktig spørsmål som må vurderes. Vi vet at dugnadsånden i Norge er under press. En kommersialisering og profesjonalisering av kulturlivet kan bidra til å forsterke en negativ trend.

Det er mange årsaker til dette. Mellom annet blir det mer og mer vanlig å forvente betaling for en gitt innsats. Dette kan både være av det gode og et problem. Det er et gode i den situasjonen der det blir forventet at utøvere og andre bidrar i dugnadsform, der dette ikke er naturlig, om en sammenligner rollene til andre aktører i et samarbeid.

Det kan være et problem om lag og organisasjoner ikke klarer å opprettholde sin drift grunnet manglende rekruttering.

Eksempel på dette finner en ved at instruktører i alt fra idrett, dans til kunstmaling etablerer firmaer i stedet for å bidra i frivillige lag. Dette er skjæringspunkt som blir et ideologisk valg inn i fremtiden. Hva er det riktig å legge til rette for?

En annen årsak er at publikums krav til kvalitet i større grad en før overstiger det nivået en kan forventa gjennom frivillig innsats. Vi tror at dette også blir forsterket av alles tilgang til medier.

Nordland fylkeskommune mener at en også må ivareta og støtte frivillig innsats. Det frivillige Kultur- Norge er grunnfjellet i norsk kulturliv, og danner grunnlaget for et kommersielt og profesjonelt kulturmarked.

Konsekvenser:

Å vurdere konsekvensene av en slik satsing er et omfattende arbeid. Vi går derfor ikke detaljert inn i dette nå, men viser til problemstillinger nevnt i dette skriv, som vi mener det er viktig både å drøfte og ta stilling til i stortingsmeldingen og ikke minst følge opp i ettertid.

Vi mener også at utviklingen bør følges gjennom ulike forskningsprosjekt.

Hvem styrer kulturen?

Hvem skal styre utviklingen av vår kultur i fremtiden. Dette er et sentralt spørsmål i dette arbeidet. Er det publikum/ kulturkonsumenter, er det markedet, det offentlige eller er de som produserer kulturuttrykkene? Svaret er vel at alle bidrar i denne utviklingen, men stortinget kan styre deler av utviklingen i ulike retninger med de valg som blir tatt. Å drøfte dette i en slik stortingsmelding er nødvendig for å vise at samfunnet er i konstant endring og vi må alle som en del av disse se de konsekvenser og muligheter endringene gir.

Hvilken kultur ønsker vi å skape?

Som landets øverste styrende organ bidrar Stortinget og Regjeringen til å styre utviklingen av kulturlivet i Norge. En slik satsing vil også bidra til dette. Derfor er det viktig å drøfte hvilken endring dette tiltaket skaper, og hvilke konsekvenser dette får for ulike deler av Norge og ulike deler av Kulturlivet.

Virkemiddelbruk:

Stortingsmeldingen må følges opp med virkemiddel som bidrar til en positiv utvikling på dette området, for flest mulig.

Nordland fylkeskommune mener at det derfor må taes ekstra hensyn til steder der markedet for næringsbasert kulturaktiviteter og samarbeid kultur- næring er marginalt.

Vi mener også at for å få en rettferdig fordeling av midler nyttet som virkemiddel, er det viktig å bruke en aktør til dette som har kapasitet til å kjenne de lokale forhold i tilstrekkelig grad, uten at behovet for en nye administrative organ blir etablert. Fylkeskommune kan her gjøre et svært godt arbeid.

Siden rollene er så mange, og også omfatter det offentlige, er det viktig at virkemidlene åpner for en rekke former for samarbeid. Det er kompleksiteten i denne satsingen som er en utfordring. Sterkt avgrensede virkemiddel kan da bli en hemsko i stedet for en ressurs.

De må også rettes inn mot bevisstgjøring og møteplasser.

Hva ønsker og kan Nordland fylkeskommune bidra med videre:

Om mulig ønsker vi å bli pilotfylke innen dette feltet, og deltar gjerne i drøftinger om samarbeidsformer i tiden som kommer.

Nordland fylkeskommune har eksisterende ressurser og nettverk som kan nyttes i dette arbeidet. Vi mener den rollen vi har utviklet i Nordlandssamfunnet er ideell til å være brobygger, bidragsyter, samarbeidspart og iverksetter. Avstanden mellom oss som støttespiller og den lokale iverksetter passer godt i den forstand at vi både har høy kompetanse innen ulike aktuelle fagfelt og har oversikten over aktører på feltet. Vi kan i de fleste tilfeller også være en nøytral aktør noe som er viktig i forhandlinger om samarbeidsavtaler og lignende.

Nordland Fylkeskommune ser på dette arbeidet som en stor utfordring og som en viktig del av det å bli en god regional utviklingsaktør.

Nordland Fylkeskommune som iverksetter av prosjekt:

Med bakgrunn i Skulpturlandskap Nordland har Nordland Fylkeskommune etablert en høy kompetanse og lang erfaring også i iverksetting av ulike kulturprosjekt. Dette ønsker vi å ta med oss inn i et arbeid videre som i sterkere grad fokuserer på næringslivets nytte og mulighet av våre prosjekt.

Vi ser også at det offentlige ved å iverksette kulturprosjekt, legger til rette for god næringsutvikling i lokalsamfunnene. Dette er også en viktig rolle innen feltet kultur og næring.

Nordland fylkeskommune ønsker derfor også i fremtiden å utvikle prosjekt som bærer i seg grobunn for lokalt entreprenørskap og kreativitet. Mange lokalsamfunn trenger kreative ildsjeler som kan bidra til vekst og positiv utvikling. Vi tror at kulturbasert næringsliv kan bli en viktig del av en god distriktspolitikk, om forholdene blir lagt til rette.

Når det gjelder konkrete prosjekt som kan være aktuelle nevner vi:

Videreutvikling av Skulpturlandskap Nordland som næringslivsobjekt: Vi mener at det er et ubrukt potensiale for næringslivet, særlig reiselivet knyttet til en unik skulpturpark i et unikt naturområde. Gjennom et samarbeid med næringslivet ønsker vi å etablere en internasjonal satsing på dette som reiselivsobjekt.

Kunstneriske forstørrelser: er vårt nåværende kunstprosjekt. I alt 18 av Nordlands kommuner vil i løpet av en treårsperiode få besøk av ulike kunstnere som bidrar til en lokal prosess, som også kan sees i lys av næringslivets interesser på stedet. Vi ønsker her å sette fokus på kulturen som en del av helhetlig samfunnsutvikling og vise at kulturaktiviteter er viktig for næringslivet også om det ikke fører til et direkte samarbeid.

Å ta vare på historier: Nordland fylkeskommune har nå ute et høringsutkast til arkivplan. I dette arbeidet ser vi at vår rolle som arkivar er viktig for det private næringsliv, ved at vi kan ta vare på deres historier. Dette er et eksempel på en vare som det offentlige kan tilby det private, og som de har behov for. Å ta vare på historier i det private næringsliv viser seg ofte å være svært viktig, både for foretaket selv, men også samfunnet ellers. Vi ønsker å iverksette et prosjekt som fokuserer på denne muligheten for samarbeid.

Vi kan også være imøtekommende i forhold til prosjekt som departementet ønsker å iverksette.